

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ

ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ

Ημερομηνία: Τετάρτη 23 Απριλίου 2014

Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ Α

ΘΕΜΑ Α1

- (1 – Δ – v) 1. Θ. Δηλιγιάννης - Δ. 12 Μαρτίου 1905 - v. Προέβη σε σκληρές δηλώσεις κατά του Βενιζέλου και των συνεργατών του με αφορμή την επανάσταση στο Θέρισο
- (2 – Ε – i) 2. Ι. Μεταξάς - Ε. 4 Αυγούστου 1936 - i. Κατάλυση κοινοβουλευτικού καθεστώτος.
- (3 – Ζ – ii) 3. Όθων - Ζ. 12 Οκτωβρίου 1862 - ii. Εγκατέλειψε τη χώρα
- (4 – Γ – vii) 4. Βασιλιάς Κωνσταντίνος - Γ. 1913 - vii. Διαδέχθηκε στον θρόνο τον βασιλιά Γεώργιο Α'.
- (5 – Α – iv) 5. Μπαλτατζής - Α. 10 Μαρτίου 1921 - iv. Δέχτηκε πρόταση συνεργασίας με τους Κούρδους και τους Αρμένιους εναντίον του κινήματος του Κεμάλ.

(περισσεύουν από τη Στήλη Β το β και στ και από τη Στήλη Γ το iii και vi)

ΘΕΜΑ Α2

ΟΥΛΕΝ: Αμερικανική εταιρεία που ανέλαβε το 1925 την κατασκευή του φράγματος και της τεχνητής λίμνης του Μαραθώνα. Οι ραγδαίες αλλαγές, τις οποίες προκάλεσαν στη χώρα οι συνέπειες του Μικρασιατικού πολέμου, ανέδειξαν την ανάγκη για σημαντικές επενδύσεις στις υποδομές της χώρας. Το πολεοδομικό συγκρότημα της Αθήνας, για παράδειγμα, ξεπέρασε, με την έλευση των προσφύγων, το 1.000.000 κατοίκους και, φυσικά, δεν μπορούσε πλέον να υδρεύεται με το χρονολογούμενο από τους ρωμαϊκούς χρόνους Αδριάνειο Υδραγωγείο. Έτσι, τη λύση του ζητήματος ανέλαβε η ΟΥΛΕΝ. (σχολ. βιβλίο σ.σ. 52-53, «Οι ραγδαίες αλλαγές...στο Μαραθώνα»)

Αρχή της δεδηλωμένης: Αρχή που ψηφίστηκε το 1875. Η ιδέα ανήκε στον νέο τότε πολιτικό Χαρίλαο Τρικούπη, ο οποίος υποστήριξε δημόσια ότι η μόνη λύση στο πρόβλημα της πολιτικής αστάθειας ήταν η συγκρότηση δύο μεγάλων κομμάτων εξουσίας, σύμφωνα με το αγγλικό πρότυπο. Για να καταστεί αυτό δυνατό, έπρεπε ο βασιλιάς να αναθέτει την εντολή σχηματισμού κυβέρνησης μόνο σε πολιτικό ο οποίος σαφώς είχε τη «δεδηλωμένη» εμπιστοσύνη της πλειοψηφίας των βουλευτών. Αυτό θα στερούσε από τα κόμματα της μειοψηφίας να σχηματίσουν κυβέρνηση, θα τα ωθούσε σε συνένωση με τα μεγάλα και θα είχε ως αποτέλεσμα σταθερότερες κυβερνήσεις πλειοψηφίας. (σχολ. βιβλίο σ. 79)

Υπηρεσία Παλιννοστήσεως και Περιθαλψέως: Στο πλαίσιο της Υπατης Αρμοστείας της Σμύρνης ιδρύθηκε η «Υπηρεσία Παλιννοστήσεως και Περιθαλψέως», η οποία βοηθούσε όσους Έλληνες πρόσφυγες του πρώτου διωγμού επέστρεφαν στη Μ.Ασία να αποκατασταθούν στα σπίτια τους και τις ασχολίες τους. (σχολ. βιβλίο σ. 143)

ΘΕΜΑ Β1

Σελ. 161-162: «Ο συμψηφισμός όμως ... του 1933» και

Σελ. 163-165: «Οι περισσότεροι πρόσφυγες, ψυχικά τραυματισμένοι... σε ευαγή ιδρύματα».

ΘΕΜΑ Β2

Σελ. 253 – 254: «Είναι γνωστή η γενοκτονία ... αποβιβάστηκε στη Σαμψούντα».

ΟΜΑΔΑ Β

ΘΕΜΑ Γ1

Ως αντιβενιζελικά θεωρούνταν τα κόμματα της αντιπολίτευσης. Παρά τις διαφορές που υπήρχαν ανάμεσά τους, τα ένωνε ένας συντηρητικός προσανατολισμός. Πάντως, δεν ήθελαν να επιστρέψουν στην προ του 1909 εποχή. Επομένως, ως προς αυτό δεν διέφεραν κατ' αρχήν από τους Φιλελευθέρους. Διέφεραν όμως στο εύρος των σχεδιαζόμενων μεταρρυθμίσεων και στις μεθόδους άσκησης της πολιτικής. Οι Αντιβενιζελικοί απεχθάνονταν τη διαρκή παρέμβαση του κράτους, επειδή, εκτός των άλλων, αυτή θα είχε ως αποτέλεσμα την ενίσχυση της εκτελεστικής εξουσίας. Δεν είχαν μακροπρόθεσμη πολιτική, αντίθετα, επικέντρωναν την προσοχή τους στην επίλυση επίκαιρων προβλημάτων. Τα αντιβενιζελικά κόμματα εξελίχθηκαν σε κόμματα υπεράσπισης των συμφερόντων που κινδύνευαν από την πολιτική των Φιλελευθέρων. Η σύγκρουση με τους Φιλελευθέρους τα οδηγούσε σε διαρκώς συντηρητικότερες θέσεις. Από τα αντιβενιζελικά κόμματα, πιο αδιάλλακτα ήταν τα κόμματα του Δημητρίου Ράλλη και του Κυριακούλη Μαυρομιχάλη, ενώ το κόμμα του Γεωργίου Θεοτόκη ήταν πιο διαλλακτικό.

Το ραλλικό κόμμα ήταν αντίθετο προς τον εκσυγχρονισμό. Ήταν κατά της ισχυρής εκτελεστικής εξουσίας, όπως αυτή διαμορφώθηκε κατά τα τέλη του 19ου αιώνα και όπως το απαιτούσε η μεταρρυθμιστική πολιτική των Φιλελευθέρων. Υποστήριζε ότι το Κοινοβούλιο έπρεπε να έχει ισχυρή θέση στο πολιτικό σύστημα. Όπως μάλιστα παρατηρεί ο Hering στο παράθεμα Α, μέχρι το 1915 τουλάχιστον, οι ραλλικοί κατέκριναν την συμμετοχή του Βασιλιά και του διαδόχου σε θέματα πρακτικής πολιτικής για τα οποία θεωρούσαν υπεύθυνο το Κοινοβούλιο και κατηγορούσαν τους Φιλελευθέρους ότι ενίσχυαν τα προνόμια του Βασιλιά. Με την αναθεώρηση του Συντάγματος, άλλωστε, το 1911 ενισχύθηκε η θέση της μοναρχίας και είχε επιτραπεί στον βασιλιά παρά

την συνταγματική απαγόρευση να συμμετάσχει κατά την διαδικασία της αναθεώρησης.

Όσον αφορά την εξωτερική πολιτική, σημειώνεται επίσης στο ίδιο παράθεμα ότι η στάση των ραλλικών είχε μεταβληθεί σε σχέση με το παρελθόν (1897) και προσέγγιζε περισσότερο την στρατηγική των ευκαιριακών αποκτήσεων του Κουμουνδούρου. Δεν μπορούσε όμως να μεταφραστεί σε πειστικό και ρεαλιστικό πρόγραμμα καθώς το όραμα της Μεγάλης Ιδέας αποσυνδεόταν από την στρατιωτική ενίσχυση της χώρας, και το βάρος μετατοπιζόταν στην ιδεατή ενότητα του οικουμενικού ελληνισμού με υπερκρατικό σύμβολο τον βασιλιά. Στο πρόσωπο του βασιλιά, έβλεπαν το σύμβολο της εθνικής ενότητας που ξεπερνούσε τα σύνορα της χώρας. Επιπλέον σε συζητήσεις στη Βουλή για την εξωτερική πολιτική της χώρας χρησιμοποιούσαν τον Βασιλιά εναντίον της κυβέρνησης ενισχύοντας έτσι την πολιτική του επιρροή και προκαλώντας με αυτούς τους τρόπους την ανάμειξή του σε θέματα πρακτικής πολιτικής. Η σύλληψη αυτή της Μεγάλης Ιδέας όμως είχε επικίνδυνες συνέπειες στην εσωτερική πολιτική της χώρας καθώς ο βασιλιάς καλούνταν να διορθώσει λάθη της κυβέρνησης ενεργώντας μάλιστα αυτοβούλως.

Το ραλλικό κόμμα απευθυνόταν κατά κύριο λόγο στα μεσαία και κατώτερα στρώματα των πόλεων καθώς και στους μικροκαλλιεργητές με δική τους γη, όχι όμως και στους ακτήμονες της Θεσσαλίας, όπως επιπροσθέτως επισημαίνεται στο παράθεμα Β του Hering, στο οποίο παρουσιάζονται και οι υποσχέσεις του ραλλικού κόμματος. Πιο συγκεκριμένα απευθυνόμενοι αφενός στους αγρότες υπόσχονταν κατάργηση του φόρου των καλλιεργούμενων εκτάσεων, μέτρο με το οποίο βέβαια θα ωφελούνταν και οι φτωχότεροι κάτοικοι των πόλεων, καθώς αναμενόταν με την εφαρμογή του η εξασφάλιση φτηνού ψωμιού. Προς την ίδια κατεύθυνση συνέτεινε και η υπόσχεση για μείωση των δασμών στα είδη καθημερινής ανάγκης. Απευθυνόμενοι αφετέρου στα κοινωνικά στρώματα των πόλεων και ειδικότερα στους εργάτες για τους οποίους είχαν ιδιαίτερα μεριμνήσει στις προγραμματικές τους δηλώσεις υπόσχονταν κοινωνική ασφάλιση σε μεγάλο μέρος αυτών, πρόνοια για τα ορφανά και προγράμματα στέγασης. Στα μεσαία στρώματα των πόλεων και πιο συγκεκριμένα στους δημόσιους υπαλλήλους υπόσχονταν ισοβιότητα της θέσης τους ενώ στους χαμηλόμισθους αύξηση του

αφορολόγητου ποσού επί των εισοδημάτων τους. Υπόσχονταν επίσης την μείωση της στρατιωτικής θητείας σε ένα χρόνο. Το ραλλικό κόμμα απευθυνόταν σε αυτά τα κοινωνικά στρώματα υπερασπιζόμενο τα συμφέροντα που κινδύνευαν από την πολιτική των Φιλελευθέρων δεδομένου ότι η οικονομική πολιτική αυτών έδειχνε να ευνοεί, κυρίως, τα ανώτερα αστικά στρώματα.

Ζητούσε ενίσχυση της παραγωγής και αύξηση των θέσεων εργασίας ώστε με την οικονομική ανάπτυξη να εξευρεθούν χρήματα για εξοπλισμούς, να καταπολεμηθεί η διαφθορά και η πατρωνία των κομμάτων. Πάντως το ραλλικό κόμμα δεν είχε συγκροτημένο πρόγραμμα για οικονομική ανάπτυξη.

Το Εθνικό Κόμμα τον Κ. Μαυρομιχάλη δεν διέφερε από το ραλλικό. Οι εκπρόσωποι του προσπαθούσαν να εκμεταλλευτούν τη συμμετοχή του αρχηγού τους στα πολιτικά πράγματα μετά το κίνημα του 1909. Σε προεκλογικό του λόγο μάλιστα, όπως προκύπτει από το παράθεμα Δ', λίγες μέρες πριν τις εκλογές του Μαρτίου του 1912 ο Κ. Μαυρομιχάλης απευθυνόμενος στους εκλογείς του επιχειρούσε να τους υπενθυμίσει τον μεταβατικό ρόλο που διαδραμάτισε μετά το Κίνημα στο Γουδί και την εμπιστοσύνη του Στρατιωτικού Συνδέσμου και του Βασιλιά προς αυτόν για την προώθηση των μεταρρυθμίσεων που επέβαλλε ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος. Υποστήριζαν την «Ανορθωση», που κατά την εκτίμησή τους δεν μπόρεσαν να υλοποιήσουν οι Βενιζελικοί.

Το κόμμα του Γ. Θεοτόκη ήταν πιο μετριοπαθές από τα άλλα δύο και ζητούσε να διορθώσει αυτά που θεωρούσε λάθη των Φιλελευθέρων. Συμφωνούσε με την πάση θυσία αύξηση των εξοπλισμών και ζητούσε φορολογικές ελαφρύνσεις για τους μικροεισοδηματίες. Από το κίνημα στο Γουδί έως τη συνταγματική κρίση του 1915, μεταξύ των Αντιβενιζελικών κομμάτων το θεοτοκικό κόμμα είχε τη μεγαλύτερη εκλογική βάση, και έτσι αποτέλεσε τον πυρήνα των Αντιβενιζελικών. Στην εξέλιξη αυτή φαίνεται επίσης ότι συνέτεινε σύμφωνα με το παράθεμα Γ και η προέλευση των βουλευτών του θεοτοκικού κόμματος. Εμφανιζόμενοι ως κληρονόμοι μιας ανορθωτικής προσπάθειας που πραγματοποιήθηκε από τον Τρικούπη, του οποίου το κόμμα διαδέχθηκαν και η οποία ήταν εξίσου σοβαρή με αυτή του Βενιζέλου, αποτέλεσαν την σπονδυλική στήλη του αντιβενιζελισμού μέχρι και το 1936.

ΘΕΜΑ Δ1

α) Στις 26 Φεβρουαρίου 1905 η τριανδρία της αντιπολίτευσης (Ελ. Βενιζέλος, Κ. Φούμης και Κ. Μάνος) και 15 άλλοι επιφανείς πολιτευτές συνέταξαν και υπέγραψαν προκήρυξη, στην οποία παρουσίασαν τους στόχους τους, με κλιμακωτή ιεράρχηση και εναλλακτικές προτάσεις, για να εκπληρωθεί το «Εθνικό Πρόγραμμα της Κρήτης».

Συγκεκριμένα, ως πρώτος στόχος τίθεται η ένωση της Κρήτης με την ελεύθερη Ελλάδα. «Στο ουσιαστικό αυτό ζήτημα είχε παρατηρηθεί εξαρχής διάσταση απόψεων μεταξύ του Γεωργίου και του Ελ. Βενιζέλου...με Έλληνες αξιωματικούς». (σχολ. βιβλίο σ.σ. 208-209) Εξάλλου, δεύτερος στόχος των εκπροσώπων της αντιπολίτευσης ήταν η πολιτική προσέγγιση του νησιού με την ελεύθερη Ελλάδα και η απαλλαγή από τον διεθνή έλεγχο, σε περίπτωση που η ένωση αποδεικνυόταν ανέφικτη.

«Η διάσταση απόψεων...της κρητικής αντιπολίτευσης» (σχολ. βιβλίο. σ.σ.209-210)

Τέλος, σε περίπτωση που δεν εκπληρώνονταν οι δυο προηγούμενοι στόχοι, ζητείται η μεταβολή του συντάγματος της Κρητικής Πολιτείας κατά το πρότυπο του ελληνικού, που θα οδηγούσε στην κατάργηση του δεσποτικού καθεστώτος. Πράγματι, «το σύνταγμα της Κρητικής Πολιτείας...και την ψυχολογία των Κρητών» (σχολ. βιβλίο, σ. 208).

Συνεπώς, στην προκήρυξη της αντιπολίτευσης εκφράζονται με μεγάλη σαφήνεια οι προθέσεις των εκπροσώπων της αντιπολίτευσης. Πρόκειται για το πρώτο επίσημο επαναστατικό κείμενο, το προμήνυμα της επανάστασης του Θερίσου, που ξεκίνησε τελικά στις 10 Μαρτίου του 1905.

β) «Το κίνημα του Θερίσου δεν πέτυχε πλήρως...εσωτερικής γαλήνης στην Κρήτη» (σχολ. βιβλίο σ.215).

Σύμφωνα με τον Ελευθέριο Βενιζέλο πρόκειται για μια κατάκτηση που ταυτίζεται με την απελευθέρωση του νησιού από τον διεθνή έλεγχο και την αποστασιοποίησή του από διεθνείς προστριβές και

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2014

E_3.Ιλ3Κ(α)

επεμβάσεις. Μέσα στο νέο και ασφαλές κλίμα, το νησί θα μπορούσε να επιδοθεί σε έργα ανάπτυξης και προόδου.

«Η πολιτική του Βενιζέλου...14 Αυγούστου 1906» (σχολ. βιβλίο σ.σ. 215-216). Έτσι, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Κρητικός πολιτικός, ο δεσμός της Κρήτης με την Ελλάδα ήταν πλέον εθνικός και όχι μόνο δυναστικός. Άλλωστε, ο διορισμός του Υπατού Αρμοστή θα γινόταν από τον Έλληνα βασιλιά με την έγκριση των Μεγάλων Δυνάμεων. Το νησί είχε ουσιαστικά καταστεί μια ιδιότυπη ελληνική επαρχία.

«Μετά τις εξελίξεις αυτές...18 Σεπτεμβρίου 1906» (σχολ. βιβλίο, σελ. 216)

ΕΥΚΛΕΙΔΕΙΟ
ΤΡΙΚΩΝ

(Σημείωση: οι απαντήσεις στα ιστορικά παραθέματα είναι ενδεικτικές και σε καμιά περίπτωση δεν δεσμεύουν τους μαθητές ως προς τη σύνθεση της απάντησής τους.)